

עיונים והערות פרשת פינחס תשפ"ד

מאת מורינו הרב חיים דוב הלוי קעללער זצ"ל

למשה שישפטו השופטים ויתלו הנצמדים ולא יספה האף צדיק עם רשע, ומשה צוה כן לשופטים. וכאשר נאספו כל העדה פתח אהל מועד לעשות כדבר משה ועוד הנגף הווה בהם, והנה העז השמעוני הזה ויקרב אל אחיו את המדינית למרוד במשה ובשופטים ולעשות כן בפרהסיא, כי נשיא וגדול היה ורבים עוזרים לו, או כמו שאמרו רבותינו (סנהדרין פב, א) שאמרו לו שבטו אנו נדונין מיתה ואתה שותק. והנה התחילו משה והשופטים לבכות, ויעמד פנחס ויפלל ותעצר המגפה. ולא נדון אחד מכל העם ביד השופטים, כי השם אמר "והוקע אותם וישוב חרון אף ה' מישראל", וכבר שב אפו, ולכך לא הזכיר הכתוב "ויעשו כן שופטי ישראל" וכו', עכ"ל, ע"ש.

ואכן לפי דברי הרמב"ן מתיישבת הפרשה, אבל מפרש"י הנ"ל משמע שלמעשה שפטו השופטים את הנצמדים לבעל פעור והרגם, וא"כ יהא די בזה להשיב חרון אף ה' מישראל ולמה הוצרכו למעשה פינחס וכנ"ל.

ונראה לבאר שענינו הוא כמו שמצינו בפ' קרח, שלאחר שנענשו בלועי קרח והשרופים, כתוב (יז, ו) וילנו כל עדת בני ישראל ממחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם ה'. ומשום כך כתוב שם (פס' ט - י) וידבר ה' אל משה לאמר. הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע וגו', וכתוב שם (פס' יא) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף, וע"ש בהמשך הפסוקים שהשתדלו משה ואהרן בהצלת כלל ישראל ע"י מעשה קטורת והמגפה נעצרה.

ועכ"פ מבואר שכשהתלוננו העם נגד מה שהעניש משה את השרופים שבעדת קרח (והראשונים שם האריכו בביאור הפרשה ע"ש) זה עצמו העלה קטרוג על המתנגדים במשה ובדין שדן נגד עוברי עבירה וגרם להם ליענש במגפה.

ועד"ז נראה לבאר המגפה במעשה זמרי. שהמשפט והריגת העובדים בבעל פעור באמת היה הסיבה להשיב חרון אף ה' מישראל שחל על ישראל מחמת

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי (במדבר כה, יא).

והיינו כמו שכתוב סוף פרשה שלפני זה (פס' ז - ח) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו. ויבא אחר איש ישראל אל הקבה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל.

הרי מבואר מן הפסוקים שמעשה פינחס הוא שהעביר חרון אף ה' מישראל וגרם לעצירת המגפה.

ואולם לעיל שם משמע מן הפסוקים שסיבה אחרת היתה להשיב חרון אף ה' מישראל. שהרי אחר שכתוב (סוף פ' בלק כה, ג) ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל, כתוב (פס' ד) ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש וישב חרון אף ה' מישראל, ומיד כתוב (פס' ה) ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל פעור - ובפשטות קיימו השופטים את דבר משה. וא"כ צריכים להבין מדוע הוצרכו ישראל למעשה פינחס כדי להשיב חרון אף ה' מהם ולהביא עצירת המגפה.

ואחד אמר שלפי דברי הרמב"ן (פס' ה) אין כאן קושיא. שם הביא דברי רש"י לפרש מה שכתוב "הרגו איש אנשיו" - כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים, ודייני ישראל שבעה רבוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, א), עכ"ד. והקשה הרמב"ן וז"ל: ולא הבינותי זה, שיהיו הנצמדים שנדונו רבים מט"ו רבוא, רובע ישראל, וחלילה. ואין דיני נפשות בדיין אחד אלא בסנהדרין של עשרים ושלשה, ועדיין יהיו מרובין ואין החסרון בחומש הפקודים (פ' פינחס כו, נא) כל כך וכו', עכ"ל (וע"ש בהמשך דבריו מה שהביא מדברי הירושלמי פ' חלק).

ושם פירש הרמב"ן המשך הפרשה, וז"ל: והנכון בעיני בענין הפרשה, כי מתחלה נאמר ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף ה' בישראל, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. והשם ברחמיו אמר

עיונים והערות פרשת פינחס תשפ"ד

בבעל פעור, זה היה סיבה חדשה להביא עונש מגפה עליהם ועל ישראל שראו ולא מיחו (ע' ספורנו), ולזה הוצרכו המעשה הגדול של פינחס שקנא קנאת ה' בזמרי להביא עצירת מגפה זו מישראל.

ומזה מבואר ששתי מגפות היו, א' על ידי מעשה פעור וזה הושב ע"י שדנו והרגו את הנכשלים בבעל פעור, ומגפה שניה כשעמד זמרי וסייעתו נגד דינו של משה שזה גופא היה סיבה למגפה חדשה (דומיא דמגפה אחר השרופים שבעדת קרח הנ"ל) והוצרך מעשה קנאותו של פינחס להשיב חרון אף ה' ממגפה זו.

עיקר מה שנכשלו בבעל פעור. אבל זמרי בא להתנגד במה שדן משה את החוטאים בבעל פעור, וכמו דאי' בסנהדרין (פב, א): ויאמר משה אל שפטי ישראל וגו' – הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא, אמרו לו: הן דנין דיני נפשות, ואתה יושב ושותק (בתמיה), מה עשה, עמד וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל, והלך אצל כזבי וכו' (ע"ש), תפשה בכלוריתה והביאה אצל משה. אמר לו: בן עמרם, זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה, בת יתרו מי התירה לך, נתעלמה ממנו הלכה וכו', ע"ש.

ומכיון שבא זמרי (וסייעתו) לחלוק ולהטיל דופי וביטול בדין שדן משה והשופטים נגד הנצמדים